

GONIEC ŁÓDZKI

Dziennik polityczny, społeczny i literacki

pod kierunkiem St. Książka.

WYDANIE WIECZOROWE

Czwartek dnia (14) 27 Lipca 1905 r.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA mieści się przy ul. Zachodniej № 37 przyjmuje interesantów między godzinami 11 i 1, oraz 6 i 8 wieczorem.

ADMINISTRACJA otwarta jest od godz. 8 — 2 popoł. i od 4 — 9 wieczorem. W niedzielę i święta otwarta jest od godz. 9 — 2 popoł.

Numer pojedynczy poranny kop. 3, wieczorowy kop. 2.

Telefon 258.

Prenumerata w Łodzi wynosi: Rocznie rb. 6, półrocznie rb. 3, kwartalnie rb. 1 kop. 50, miesięcznie kopiejek 50. Za odosłanie do domu kop. 15 miesięcznie. Na prowincyi i w Cesarstwie rocznie rb. 8. Za granicą rocznie rb. 12.

Cena ogłoszeń: 1-sza strona 50 k. za wiersz lub jego miejsce. Nadesłane 50 kop. Nekrologi i reklamy 15 k. Ogłoszenia zwyczaj. 7 kop. Drobne ogłoszenia 1½ kop. za wyraz. Dla poszukujących pracy znaczne ustępstwa.

Ogłoszenia przyjmuje również Biuro Dzienników, Piotrkowska № 103.

Agentury: w Warszawie: Biuro ogłoszeń G. Ungra i L. i E. Metz i S-ka, w Pabianicach, Księgarnia Ed. Kella.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca. Za artykuły nie oznaczone z góry ceną, honoraryów administracja wypłacać nie będzie.

Adres telegraficzny „Łódź Goniec“.

„STAŁA WYSTAWA SZTUK PIĘKNYCH“
Przeszło 300 obrazów malarzy wszechświatowej sławy.
Ulica Piotrkowska № 16. Wejście 20 kop., uczniowie 10 kop.

DUBEC, 10 szt. 10 k. CARSKIE, 10 szt. 6 k.

UZNANE ZA NAJLEPSZE

PAPIEROSY FABRYKI

DUBEC
10 szt. 10 kop.

Saatczy & Mangubi

CARSKIE
10 szt. 6 kop.

W każdym pudełku znajduje się szklanna cygarniczka.

👉 DOSTAĆ WSZĘDZIE. 👈

DUBEC, 10 szt. 10 k. CARSKIE, 10 szt. 6 k.

Rozkład pociągów.

Od 1 Maja.

Kolej Fabryczno-Łódzka

Odchodzą z Łodzi o godzinie 12.30, 7.10*
12.05, 1.38, 3.15, 6.10*, 8.50.

Przychodzą do Łodzi o godz. 4.35, 7.45
9.30, 10.15*, 3.40, 5.22, 8.20, 11.00.

Pociągi pocztowe przychodzą do Łodzi fabrycznej: 9.30, 5.22 i 8.20. Odchodzą 7.10, 1.38
6.10.

Pociągi oznaczone *, służą dla bezpośredn. komunikacji „Łódź — Warszawa“ (bez przesiadania)

Kolej Warszawsko-Kaliszka.

Odchodzą do Kalisza o godz. 6.35, 11.49 4.40,
do Warszawy o godz. 9.32, 3.10. Przychodzą z Kalisza o godz. 9.17, 2.58, 6.35.

Uwaga. Godziny wydrukowane grubym drukiem oznaczają czas: od 6 wieczór do 6 rano.

Pamiętnik:

Czwartek, 27 Lipca 1905 roku.

Kalendarzyk. Dzień: Natalii M., Pantaleona.

Astronomiczny: wschód słońca 4.12, zachód 7.59, długość dnia godz. 15.49.

Od Administracji.

Z powodu zmiany lokalu, Administracja „Gonca“ od dnia 18 Lipca do chwili urządzenia sklepu, mieści się w domu

przy ul. Zachodniej № 37.

Język na kolejach.

Polemizując z „Warszawskim Dniwnikiem“ w sprawie zaprowadzenia języka polskiego na kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, wykazuje „Kuryer Warszawski“ bezzasadność motywów, jakimi się posiłkował „Warszaw. Dniwnik“.

Towarzystwo kolei Warszawsko-Wiedeńskiej jest rzeczywiście Towarzystwem prywatnym, i stosują się do niego w zupełności postanowienia komitetu ministrów o języku polskim.

Dalej motywy rad państwa do ogólnej ustawy dróg żelaznych rosyjskich, na którą się powołuje „Warszaw. Dniwnik“, nie mówią o języku na kolejach. To też, jak słusznie przypomina „Kuryer Warsz.“, usta-

wa ta była wprowadzona w r. 1885, a biurowość na kolei Warszawsko-Wiedeńskiej wprowadzona była w języku polskim do roku 1892 t. j. w ciągu lat siedmiu obowiązywania owej ustawy.

„Dopiero w roku 1891 i 1892 wprowadzony był język rosyjski, szeregiem decyzji wyłącznie władz administracyjnych.

Takie właśnie decyzje administracyjne, które właściwie nigdy mocy prawa nie miały, uchylone obecnie zostały aktami prawodawczymi, mianowicie Ukazami z dnia 12/25 grudnia 1904 r. i 6/19 czerwca r. b.

Prawda, że sprawie języka polskiego w Towarzystwie Kredytowym Ziemiem poświęcono specjalny punkt Ukazu (X), zrobiono to niewątpliwie dla dwóch ważnych powodów: „primo“ — urzędnicy tej instytucji są urzędnikami państwowymi, sama zaś instytucja ma w znacznym stopniu charakter społeczny i „secundo“ — język rosyjski do tej instytucji wprowadzony był nie na mocy przepisów administracyjnych, lecz prawodawczych, których zniesienie musiało wymagać równoznacznego wyrażenia woli prawodawcy.

Nadmienić jeszcze należy, że właściwie rada zarządzająca kolei własną swą mocą języka polskiego do urzędowania nie wprowadziła, a zażądała tylko od dyrektora zastosowania w całej rozciągłości do biur kolejowych, jako biur towarzystwa prywatnego, postanowień Ukazu z dnia 6/19 czerwca r. b.

Wystąpiwszy z takim poleceniem, rada zarządzająca niewątpliwie wypełniła swój obywatelski obowiązek i czyn jej w wyświetleńniu prawnym pod żadnym pozorem nie może być uważany jako czyn samowoli.

Na zupełnie legalnym gruncie stoi rada zarządzająca koleją.

Do uwag powyższych, które w zupełności podzielaemy, chcielibyśmy dodać to jeszcze, że jednocześnie ze sprawą języka w biurowości kolei, powinna być także uregulowana sprawa napisów zewnętrznych.

Wiadomo, że jednocześnie z usunięciem języka polskiego z biur kolei, usunięte były napisy polskie z gmachów stacyjnych, z sztyków nad biurami kolejowymi, z tablic ostrzegawczych, uprzedzających publiczność, że tędy można chodzić lub nie można, że nie należy się z okien wagonu wychylać i t. p. Tak samo wydany został śmieszny wprost zakaz umieszczania w wagonach i na dworcach ogłoszeń w języku polskim, kiedy dozwolone były ogłoszenia we wszystkich innych językach.

Że to są wszystko ograniczenia zbyt ciężkie—powiedzieć byłoby zamało. To są ograniczenia szkodliwe. To też, gdy w myśl rozkazów Najwyższych przywraca się moc prawa, ograniczenia te, polegające na dowolnych rozporządzeniach administracyjnych, powinny być usunięte i przywrócony stan rzeczy, który obowiązywał przed ich wydaniem.

KRONIKA.

—?—

OGÓLNA.

○ Ludność Rosyi.

Rocznik ministerium skarbu podaje następujące cyfry zaludnienia Rosyi w 1904 roku:

W Rosyi Europejskiej było: 93 442 864 osób (45,7 mil. mężczyzn i 47,7 mil. kobiet), w Królestwie Polskim: 9.402.263; na Kaukazie 9.289.364; w Syberyi: 5.758.822; w Azji środkowej: 7.746.718; we Finlandyi: 2.483.249.

Suma ogólna wynosi 128.123.270 osób. Przyrost ludności corocznie wynosi 2 miliony osób.

Według narodowości ludność składa się: z rosyjan — 83,9 mil.; polaków — 7,9 mil.; żydów — 5 mil.; kirgizów — 4 mil.; tatarów — 3,7 mil.; Niemców — 1,8 mil. i td.

○ Bilety wojskowe.

Zarząd do spraw powinności wojskowej rozesał okólnik do gubernatorów, w którym zaznacza:

„Podług orzeczenia ministerium spraw wewnętrznych i wojny, należy wypisać na czerwonych biletach wojskowych, wydawanych popisowym żydom, wszelkie znaki szczególne danej osoby, jak plamy, brodawki, utłomności itd., podobnie, jak się wpisuje tym popisowym żydom, którzy zostają zupełnie uwolnieni (na zasadzie okólnika z r. 1889, nr. 17)“. Przyczyną nowego rozporządzenia jest według wyjaśnienia ta okoliczność, że podczas ćwiczeń 4-tygodniowych zjawiali się zamiast prawdziwych właścicieli biletów czerwonych, ludzie chorzy, których wtedy uwolniono zupełnie, albo dawano im odroczenie na czas dłuższy.

○ Uchylenie się od płacenia podatku stempłowego.

Ministerium skarbu zajęte jest w obecnej chwili wynalezieniem środków przeciw systematycznemu uchylaniu się ludności od płacenia podatku stempłowego.

Do jakich rozmiarów doszło to uchylanie się dowodzi fakt, że w ostatnim roku sprawozdawczym wpłynęło podatku skarbowego tylko 50 milionów rubli, gdy ten sam podatek za ten sam czas we Francyi przyniósł 716 milionów franków, we Włoszech 200 milionów lirów, w Austrii 56 milionów guldenów, a przecież Rosya pod względem ludności przewyższa każde z tych państw o parę razy.

○ Prawo a okólnik.

Wobec ogłoszenia uchwały komitetu ministrów, władza wyższa obecnie zajęła się sprawą usunięcia niektórych zasadniczych przepisów prawa obowiązujących w Królestwie i zamianą tych przez przepisy i rozporządzenia administracyjne. W tym celu od niektórych władz administracyjnych zażądano wyjaśnień, na jakiej zasadzie obowiązujące przepisy zostały zamienione przez przepisy administracyjne, w tym zaś wypadku kiedy zachodziła konieczna potrzeba zmiany generał-gubernator warszawski polecił tym urzędom niezwłocznie w sposób przepisany zająć się wyjedaniem zmiany tych przepisów.

○ Nadużycia.

Kontrola państwowa zwróciła uwagę na ciągle zwiększanie się przypadków roztrwoń i sprzeniewierzeń w różnych instytucjach

państwowych. W ciągu r. z. wykryto 99 różnych nadużyć na sumę 326.000 rb. Połowa tej sumy przypada na przedsiębiorstwa kolejowe.

○ Nowa droga żelazna.

Do ministerium komunikacji grono kapitalistów wniosło do rozpatrzenia projekt budowy nowej linii kolei żelaznej od Petersburga do Sławiańska.

Droga ta ma być specjalnie przeznaczona dla przewozu do Petersburga węgla kamiennego z kopalń donieckich.

○ Nowe warsztaty okrętowe.

Jak donosi „Ruś“ znana firma włoska budowy okrętów „Amstrong“, posiadająca siedzisko swoje w San Pierre D'arena pod Genuą, postanowiła zbudować warsztaty okrętowe w Rosyi.

Warsztaty te zbudowane zostaną w Rydze.

○ Wagony restauracyjne.

Wszystkie prywatne drogi żelazne postanowiły stanowczo od jesieni r. b. stopniowo wprowadzać do pociągów posażerskich wszystkich rodzajów, wagony sypialnie i restauracyjne towarzystwa międzynarodowego.

○ Nowe postanowienie.

Wkrótce ogłoszone ma być postanowienie obowiązujące, zabraniające młodzieży męskiej przed 17 tym rokiem życia i żeńskiej przed 16 stym rokiem brać udział w charakterze artystów w wszelkiego rodzaju przedstawieniach i widowiskach, Sprawę tę niejednokrotnie już poruszał wydział ochrony dzieci od surowego obchodzenia się, obecnie przekształcony na samodzielne towarzystwo. Będzie także zabronione bezwarunkowo publiczne przedstawianie dla zysku dzieci i dorosłych, przedstawiających szczególne anomalje fizyczne.

MIJSCOWA.

= Dopełnienie.

Dyrekcya Towarzystwa kredytowego m. Łodzi, podana w dzisiejszym rannym numerze wiadomość o prolongatach rat dopełnia, że podania o odroczenie zapłaty rat co do pożyczek, które jeszcze nie weszły w okres umorzenia i co do nieruchomości, które zalegają jeszcze w spłacie raty listopadowej 1904 roku, przyjmowane nie będą.

6)

Skala legji honorowej

NOWELLA

B. Auerbach'a.

Z początku była na stopie przyjacielskiej z najintelligentniejszą młodzieżą kraju, potem niby żartując coraz bardziej na serjo, mówiła, że tylko żonaci wydawali jej się przyjemnymi i godnymi szacunku, kawalerzy zaś byli albo trzpiotami albo śmiesznie sentymentalnymi, szczególnie posadzani o spekulatorskie względem znacznego jej posagu zamysły.

W lecie odebrano list od Marji, która donosiła im o śmierci ojca i o swoim teraz osamotnieniu. Ludwika życzyła sobie, aby Marję sprowadzić do domu, ale ojciec, który dotąd każde jej spełniał życzenie, oparł się temu stanowczo. Utrzymywał, że Ludwika, połączywszy się z przyjaciółką, nie zapragnie w samoistne wejść życie, a on pragnął aby konieczna w tym razie tęsknota popchnęła ją do założenia własnego ogniska. Tajemnie jednak miał dla Marji niechęć, szczególnie

szym sposobem, z przytłumionej skłonności powstała. Marja też wkrótce napisała, oznajmiając, że zdecydowała się podróżować z jakąś już nie młodą damą.

Pan Merz, który codzien więcej oddawał się politycznemu życiu, i który uważał niezależność pozycji za konieczny warunek do wyłącznego służenia państwu, sprzedał swoją fabrykę. Chciał odtąd żyć w stolicy, ale na usilne prośby Ludwiki udał się do dóbr, które w górach posiadał. Zaraz jednak tego roku, w którym się całkowicie od wszelkich zajęć uwolnił, nie został obrany posłem. Przemógłszy pierwszy ból tego zawodu, pocieszył się tem, że było tak wiele innych prawych ludzi, którzy równie gorliwie będą się starać o dobro ojczyzny. Często powtarzał: trzeba pójść na zawołanie, ale gdy nas nie wzywają, trzeba odczekać spokojnie, aż znów nasz czas nadejdzie.

W tym czasie nastąpiły różne zmiany. Pan Merz też czuł się szczęśliwym, że mógł w spokojnej arce przeczekać potop, którym obecny chaos zdawał się zagrozić. Gołębiami, które mu nowinki o zewnętrznym stanie wód przynosiły, były dzienniki. Czytał z zapałem sprawozdania z posiedzeń izb, układał w głowie trafne i nie bez wartości oratorskiej od-

powiedzi, których na nieszczęście już dziś użyć nie mógł. Poświęcał się interesom gminy, ale to mu nie wystarczało: czuł próżnię i jeszcze tylko zameżcie Ludwiki mogło mu dać szczęście w życiu. Ale ta przeszedłszy już ćwierć wieku, oświadczyła stanowczo, że nieodwołalnie skończyła z życiem i odtąd chciała się wyłącznie oddać swemu talentowi.

Marja wróciła też z kilkoletniej podróży i mieszkała z ową panią w jednym z miast fortecznych. Przybywszy na wieś do pana Merz, gdy się znalazła z nim samą, a spostrzegła jego pomieszanie i jakiś przymus zawołała wesoło:

— „A, panie Merz, czemuż się pan nie ożenił ze mną kilka lat temu? Teraz już za późno, jestem zaręczoną.“

— Czy można wiedzieć z kim? spytał p. Merz.

„Nie, o tem pan się nie dowiesz“.

O swoich pierwszych odwiedzin nie widziano się jeszcze. Teraz zaproszono Marję, aby kilka dni u nich zabawiła nim pan Merz z córką do Włoch wyjedzie.

OGŁOSZENIA ZWYCZAJNE:

INFORMATOR.

Warszawski zakład przewozowy.

A. Janowski Skwerowa 8. Przeprowadzki specjalnymi wagonami meblowymi po mieście i na dalekie dystanse bez opakowania, przyjmuje meble na skład, jak również wszelkie opakowania i ekspedycje mebli i towarów, poręczając za całość powierzonych rzeczy, przyczem wynajem powozów i karet (TELEFON Nr. 609).

Piekarnie.

Walenty Kopczyński, Nagrodzona na wystawie higienicznej w Łodzi, **wielkim medalem złotym**. Pierwsza Łódzka Piekarnia Mechaniczna, ulica Juliusza 14. Sklep główny ulica Piotrkowska 76, 144 i Zgierska № 24. Piekarnia urządzona podług nowoczesnych wymagań higieny z zastosowaniem pieców i maszyn najnowszych systemów.

Oszczędność!

A. KARO, ulica Piotrkowska 88. Pierwszy Łódzki Zakład reperacyjny, przedmiotów gospodarstwa domowego. **Nagrodzony na wystawie higienicznej w Łodzi, wielkim medalem srebrnym**. — Wszelkie części do maszynek naftowych i benzynowych, oraz wyżymaczek na składzie. Specjalna reperacja maszynek „Prymus”. Wanny do wynajęcia.

Skład wyrobów żelaznych.

R. Arnekker Łódź, ul. Piotrkowska 10. Telefon 764, poleca po możliwie najtańszych cenach swój skład żelaza i wszelkich metali, narzędzi dla rzemiosł wszelkiego rodzaju, naczyń kuchennych; skład broni i przybórów myśliwskich.

Cukiernie.

Szmagier i Bartsch ul. Piotrkowska 28 i 47 róg Zielonej, polecają szanownej publiczności znane ze swej dobroci ciastka deserowe i kremowe, parę razy dziennie świeże baby petinetowe i piaskowe, herbatniki w wielkim wyborze, cukry deserowe i czekoladki z najdelikatniejszymi smakami własnego wyrobu, jak również renomowanych fabryk Warszawskich.

Mleczarnie.

Dominium Rogów, Mleczarnia, Średnia 15, filia, Piotrkowska 49 w Łodzi, urządzona na wzór „Nadswidrzanki” w Warszawie. Poleca wszelkie produkty wiejskie, zawsze świeże i w wyborowym gatunku. Na miejscu wszystkie pisma. 1085—52-29

„PRZEMYSŁOWIEC”

Tygodnik popularny dla spraw techniki, przemysłu i handlu pod redakcją inżyniera cywilnego **Edmunda Libańskiego**, wychodzi we **Lwowie** w każdą sobotę rano.

Omawia. 1) Sprawy przemysłu krajowego, 2) Sprawy postępu technicznego i rozwoju produkcji, 3) Przemysł artystyczny i sprawy odnośnych rzemiosł, 4) Sprawy zawodowej pracy kobiet w przemyśle i handlu, 5) Informacje w nadsyłanych pytaniach i odpowiedziach, 6) Nowości w dziedzinie wynalazków i patentów, 7) Pomieszcza dalej dział „Rozmaitości”, 8) Wakujące i poszukiwane posady w zawodach technicznych i przemysłowych, 9) Monografie zakładów fabrycznych w kraju, 10) Spis „Co i gdzie wyrabia się w kraju”. W każdym numerze felieton: „Z postępu techniki i przemysłu” ilustrowany, objaśniający popularnie i barwnie różnorodne działy świata współczesnej techniki i przemysłu, pióra **E. Libańskiego**. 7009

Adres redakcji i administracji: **Lwów, Akademicka № 26**. Zastępstwo na Królestwo i Cesarstwo **Księgarnia E. Wende i S-ka**, Werszawa Krakowskie-Przedmieście № 9.

№ 5569.

Obwieszczenie.

DYREKCJA

Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi,

podane obwieszczenie w numerze dzisiejszym rannym dopełnia, że:

„Podania o odroczenie zapłaty rat co do pożyczek, które jeszcze nie weszły w okres umorzenia i co do nieruchomości, które zalegają jeszcze w opłacie raty listopadowej 1904 r., przyjmowane nie będą”.

Prezes Rzec. Rad. St. **E. Herbst**.

Dyrektor Biura **L. Gajewicz**.

Łódź dnia (13) 26 Lipca 1905 roku.

Nowość! ————— Nowość!

Czekolada w kawałkach: jasna 1 rub. za funt i ciemna 80 kop. za funt. 1105—104-57

Czekolada w proszku do gotowania, wyborna 40 i 60 kop. za funt. **POLECA** wypieki swoje znanej dobroci, jako też **cukry, czekoladki** etc.

O. GUHL Piotrkowska 17.

Nauka i wychowanie

a) Poszukiwane:

Młoda osoba z patentem gimnazjalnym, chce udzielić 2 godz. codziennie **korepetycji za obiad**. Oferty pod „Pracą”, w administracji niniejszego pisma. 1897—3-1

LOKALE

b) Zaoferowane:

Mieszkanie: 4 pokoje, 2 przedpokoje, kuchnia i pokój dla służby, z wszelkimi wygodami zaraz do wynajęcia lub od 1-go Października. Wiadomość: **Benedykta 32**, lub w cukierni **J. Szmagiera i E. Bartscha**. 1889—6-1

Zaraz lub od 1 Października r. b., do wynajęcia 3 pokoje i kuchnia z klozetem i oświetleniem gazowym, w oficynie III piętro. Ulica **Wschodnia № 34**. 1886—5-2

Drobne ogłoszenia.

Zaginął paszport, wydany na imię **Pauliny Czerwińskiej**, z magistratu m. Zgierza 1887—3-3

Zaginął paszport, wydany na imię **Józefa Brudy**, ze wsi Biała, pow. Brzezińskiego, gub. piotrkowskiej. 1888—3-3

Zaginął paszport, wydany na imię **Teodory Kowalskiej**, z gminy Sobótka, pow. Łęczyckiego, gub. piotrkowskiej. 1890—3-3

Zaginął paszport, wydany na imię **Antoniego Chlebowskiego**, przez wójta gminy Piaskowice, powiatu łęczyckiego. Znalazca zechce oddać do właściciela domu, **Konstantynowska 74**. 1892—3-3

Pralnia chemiczna garderoby damskiej i męskiej **K. Szczepański** Łódź, Średnia 20. 7059—10-3

Доволено Цензурою. Г. Лодзь 14 Юля 1905 года.

Za Redaktora: **Jan Żółtowski**.

Wydawca **K. Brzozowski**

Druk **K. Brzozowskiego**, Zachodnia 37.